

Tellija

Võru Maavalitsus

Dokumendi tüüp

KSH programm

Kuupäev

Mai 2014

Projekti nr

2013-0204

VÕRU MAAKONNAPLANEERING KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE (KSH) PROGRAMM

Versioon **3 (eelnõu heakskiitmisele)**
Printimise **2014/05/30**
kuupäev
Koostatud: **Eike Riis, Kristiina Ehapalu**
Kontrollitud: **Veronika Verš, Hendrik Puhkim**
Kooskõlastatud: **Võru Maavalitsus**

Projekti nr 2013-0204

SISUKORD

1.	SISSEJUHATUS.....	4
2.	PLANEERINGU KOOSTAMISE JA KSH OSAPOOLED.....	5
3.	KSH KÄSITLUSALA JA MÕJUALA ULATUS.....	7
4.	EELDATAVALT KAASNEV KESKKONNAMÕJU	8
4.1.	Mõjuallikad.....	8
4.2.	Mõjutatavad keskkonnaelemendid.....	8
4.3.	Piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus.....	9
4.4.	Võimaliku mõju hindamine Natura 2000 võrgustiku aladele	10
5.	HINDAMISMETOODIKA KIRJELDUS.....	11
6.	MP JA KSH KOOSTAMISE NING MENETLEMISE AJAKAVA.....	14
7.	AVALIKKUSE KAASAMINE JA SEISUKOHAD KSH PROGRAMMI EELNÕU KOHTA16	
7.1.	Planeeringu elluviimisega seotud mõjutatud või huvitatud asutused ja isikud.....	16
7.2.	Seisukohad KSH programmi eelnõu kohta	19
7.3.	Ülevaade KSH programmi avalikustamisest ja selle tulemustest	36
8.	KSH LÄHTEMATERJALID	39

LISAD

- Lisa 1. Võru maakonnaplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine. Võru maavanema 12.09.2013 korraldus nr 1-1/2013/561
- Lisa 2. Võru maakonnaplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise teade väljaandes Ametlikud Teadaanded, 20.09.2013
- Lisa 3. Seisukoha küsimine KSH programmi eelnõu kohta (Võru Maavalitsuse kirjad)
- Lisa 4. Asutustelt laekunud seisukohad KSH programmi eelnõu kohta (tähestikulises järjekorras)
- Lisa 5. KSH programmi avalikustamise käigus laekunud kirjad ja vastuskirjad neile
- Lisa 6. KSH programmi avaliku arutelu protokoll koos osavõtjate nimekirjaga

KSH programmi avalikustamisest teavitamise menetlusdokumendid (teavitamise kirjad, kuulutused jms) menetluse läbiviimise nõuetekohasuse kontrollimiseks esitab maavalitsus Keskkonnaametile koos käesoleva KSH programmiga.

KASUTATUD LÜHENDID

KeHJS	keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus
KOV	kohalik omavalitsus
KMH	keskkonnamõju hindamine
KSH	keskkonnamõju strateegiline hindamine
KSHA	keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne
KSHP	keskkonnamõju strateegilise hindamise programm
MP	maakonnaplaneering
MV	maavalitsus
PlanS	planeerimisseadus
TP	teemaplaneering
ÜP	üldplaneering

1. SISSEJUHATUS

Võru maavanem algatas 12.09.2013.a korraldusega nr 1-1/2013/561 Võru maakonnaplaneeringu (MP) keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) – vt Lisa 1. Vastav teade avaldati väljaandes Ametlikud Teadaanded 20.09.2013.a – vt Lisa 2. Uued MP-d kõigis maakondades algatas Vabariigi Valitsus 18.07.2013.a korraldusega nr 337.¹

Planeeringuala hõlmab kogu Võru maakonda.

Võru MP üldstrateegiline eesmärk on maakonna ruumilise arengu kavandamine kolme põhieesmärgi kaudu:

- riiklike ja kohalike huvide tasakaalustamine;
- asustuse arengu suunamine;
- maa ja loodusressursside tasakaalustatud kasutamise kavandamine.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS-e) § 40 lg 1 sätestab, et KSH aruanne on osa strateegilisest planeerimisdokumentidest, seega ka MP-st.

Võru MP koostamise korraldaja, koostaja ja kehtestaja on Võru maavanem. Kontaktandmed: Jüri tn 12, 65620 Võru linn, telefon 786 8301, elektronposti aadress info@voru.maavalitsus.ee.

MP ja selle KSH algatamise korraldustega ning planeeringu koostamise käigu ja dokumentidega on võimalik tutvuda Võru Maavalitsuse (MV) veebilehel.² Täiendavat informatsiooni MP ja KSH koostamise korralduse kohta saab Võru MV arengu ja planeeringuosakonnast, kontaktisik: Ülle Luuk, telefon 786 8311, e-post: ulle.luuk@voru.maavalitsus.ee.

KSH eesmärk on (KeHJS § 2 lg 2):

- 1) arvestada keskkonnakaalu strateegiliste planeerimisdokumentide koostamisel ning kehtestamisel;
- 2) tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse;
- 3) edendada säästvat arengut.

---

¹ Elektrooniline Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/323072013006>; vaadatud 20.11.2013

² Vt: <http://voru.maavalitsus.ee/et/maakonnaplaneering>

2. PLANEERINGU KOOSTAMISE JA KSH OSAPOOLED

Maakonnaplaneeringu (MP) koostamise ja KSH osapooled vt Tabel 1.

Tabel 1. Võru maakonnaplaneeringu koostamise ja KSH osapooled

Osapool	Asutus / institutsioon	Kontaktisik	Kontaktandmed
MP koostamise algataja	Vabariigi Valitsus	-	Stenbocki maja, Rahukohtu 3, 15161 Tallinn riigikantselei@riigikantselei.ee tel 693 5555
MP koostamise korraldaja, koostaja ja kehtestaja	Võru maavanem Võru MV	Ülle Luuk, Võru MV arengu- ja planeeringuosakonna nõunik	Jüri 12, 65620 Võru ulle.luuk@voru.maavalitsus.ee tel 786 8311
MP järelevalvaja	Siseministeerium		Pikk 61, 15065 Tallinn info@siseministeerium.ee tel 612 5008
KSH koostamise algataja ja koostamise korraldaja	Võru maavanem Võru MV	Ülle Luuk, Võru MV arengu- ja planeeringuosakonna nõunik	Jüri 12, 65620 Võru ulle.luuk@voru.maavalitsus.ee tel 786 8311
KSH läbiviija	Ramboll Eesti AS	Eike Riis, vanemkonsultant, KSH juhtekspert	Laki 34, 12915 Tallinn eike.riis@ramboll.ee tel 698 8352
KSH järelevalvaja	Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioon	Anu Holvandus, keskkonnakorralduse spetsialist	anu.holvandus@keskkonnaamet.ee tel 6807912, mob 5302 0277

KSH juhtekspert on Ramboll Eesti AS-i vanemkonsultant Eike Riis, kes omab sellekohast õigust vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 34 lõikele 3:

- riiklikult tunnustatud kõrgharidus: kõrgharidus/=MSc bioloogias (Tartu Ülikool, 1981-1987);
- töökogemus: 25-aastane töökogemus keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise alal (1988-1997 Tallinna Keskkonnaameti juhtivspetsialist; 1997-2011 oktoober E-Konsult OÜ keskkonnaekspert, 2011 november – praeguseni Ramboll Eesti AS-i vanemkonsultant);
- strateegilise planeerimise koolitus: 2006.a läbitud kursus „Jätkusuutliku ettevõtluse strateegiline juhtimine“ (KÖVET-INEM Hungaria, Säästva Eesti Instituut, The Natural Step; kursus vastas 2 ainepunktile); 1996.-1997.a läbitud kursus „Keskkonnamõju hindamine ja planeerimine“ (Kuopio Ülikool, Soome);
- KSH põhimõtete, protseduuri ja seonduvate õigusaktide tundmine: 25-aastane töökogemus KMH ja KSH alal ning pidev enesetäiendamine oma töövaldkonnas, mis on andnud teadmised ja praktika KSH ja KMH põhimõtete, protseduuri ja asjakohaste õigusaktide tundmise kohta.

KSH töörühma kuuluvad:

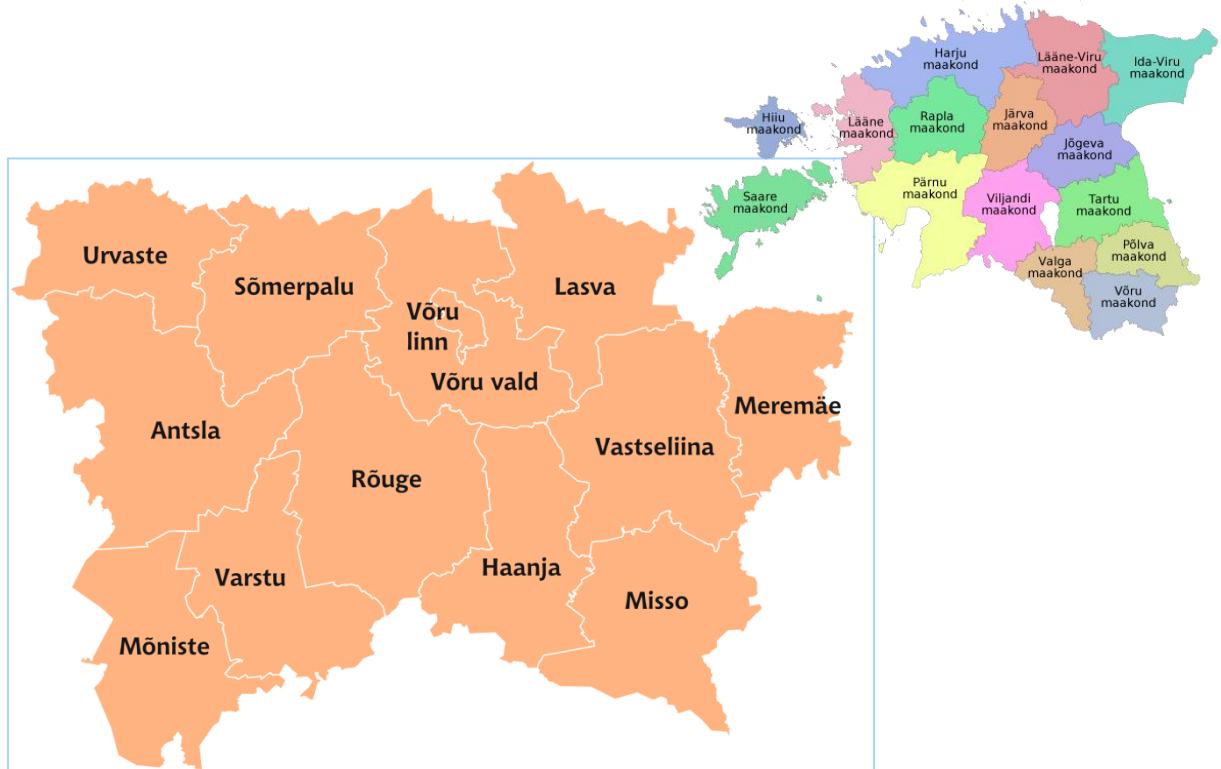
- Veronika Verš, vanemkonsultant – MSc keskkonnakorraldus (TLÜ);
- Hendrik Puhkim, keskkonnaekspert – MSc geograafia (Joseph Fourier' Ülikool);
- Mildred Liinat, vanemarhitekt-planeerija – kõrgharidus/=MSc, (Tallinna Kunstiülikool/EKA);
- Raimo Pajula, keskkonnaekspert – MSc geökoloogia (TPedI);
- Kersti Ritsberg, konsultant – BSc geoloogia (TÜ);
- Kristiina Ehapalu, keskkonnaspetsialist – MSc keskkonnatehnoloogia (TÜ), EMÜ keskkonnateaduse ja rakendusbioloogia doktoriõpe.

Vajadusel kaasatakse töö käigus ka teisi eksperte.

3. KSH KÄSITLUSALA JA MÕJUALA ULATUS

Võrumaa paikneb Eesti kaguosas, olles ühtlasi piiriäärne maakond, mis piirneb lõunas Läti Vabariigiga ja idas Vene Föderatsiooniga. Põhjas ja kirdes piirneb Võru maakond Põlva maakonnaga ja läänes Valga maakonnaga. Vt Joonis 1.

Võru maakonna pindala on 2305,44 km². See moodustab 5,1% Eesti Vabariigi pindalast. Võru maakonnas on 13 omavalitsusüksust (1 linn ja 12 valda). Maakonnas on üks omavalitsuslik linn (Võru), üks vallasisene linn (Antsla), 10 alevikku ja 566 küla.

Joonis 1. Võru maakonna ja kohalike omavalitsuste paiknemine (skeemide allikas: Wikimedia Commons)

Võru MP koostatakse kogu maakonna territooriumi kohta. Seega käsitletakse ka Võru MP KSH läbiviimisel ruumiliselt kogu Võru maakonda (käsitlusala). Mõjuala ulatus selgub KSH tulemusena.

Kui KSH käigus jõutakse järeldusele, et mõne Võru MP-ga kavandatava mõjuallika oluline negatiivne mõju võib ulatuda väljapoole maakonna piiri, siis käsitletakse vastavat mõju sellises ulatuses, nagu see võib eeldatavalt avalduda. Samas lähtutakse eeldusest, et oluline negatiivne mõju ei ulatu välisriigi territooriumile (vt ptk 4.3).

KSH käigus hinnatakse MP elluviimise mõju looduskeskkonnale ning sotsiaalsele, kultuurilisele ja majanduslikule keskkonnale – vt täpsemalt ptk 4.

KSH sisu lähtub strateegilise planeerimisdokumendi (planeeringu) iseloomust ja sisust. KSH kohane tase on selle taseme planeeringute juures, kus tehakse vastavad konkreetsed otsustused – vt täpsemalt ptk 5.³

³ Lähteseisukohad maakonnaplaneeringute koostamiseks. Vabariigi Valitsuse 18.07.2013 korralduse nr 337 p 5 juurde. Vt Siseministeeriumi kodulehekülj: https://www.siseministeerium.ee/public/LSK_MKP_koostamiseks_2013.pdf

4. EELDATAVALT KAASNEV KESKKONNAMÕJU

Keskkonnamõju hindamisel lähtutakse MP-s käsitletavatest valdkondadest (PlanS-ga MP-le ette nähtud sisust ja eesmärkidest) ja MP üldistusastmest.

Lähtudes KeHJS-i § 40 lõikest 4 käsitletakse KSH aruandes kavandatava tegevuse mõju keskkonnale, sealhulgas inimese tervisele ning sotsiaalsetele vajadustele ja varale, bioloogilisele mitmekesisusele, populatsioonidele, taimedele, loomadele, kaitstavatele loodusobjektidele, pinnasele, vee ja õhu kvaliteedile, kliimamuutustele, kultuuripärandile ja maastikele ning hinnangut jäätmetekke võimaluste kohta.

KeHJS-i § 40 lõike 2 kohaselt selgitatakse, kirjeldatakse ja hinnatakse KSH käigus strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasnevat olulist keskkonnamõju ja peamisi alternatiivseid meetmeid, tegevusi ja ülesandeid, **arvestades strateegilise planeerimisdokumendi eesmärke ja käsitletavat territooriumi.**

4.1. Mõjuallikad

Mõjuallikate määratlemisel on lähtutud MP tasandil käsitletavatest teemadest ja objektidest. Sellest tulenevalt on võimalikud mõjuallikad:

- muudatused olemasoleva asustuse, sh tõmbekeskuste/toimepiirkondade ja tiheasustusalade paiknemises;
- maa- ja veealade kavandatav (üldine) kasutamine;
- maardlate ja maavaravaru kaevandamisest mõjutatud alade kavandatav kasutamine;
- kavandatavad teed, raudteed, veeteed, tehnovõrkude koridorid, lennuväljad, jäätmete ladestamise kohad ning muud MP-ga määratavad tehnorajatised;
- ühisveevärgi veehaarded, kalmistud, jääkreostusalad ja -objektid jms, mis võivad mõjutada asustuse ja maakasutuse suunamist;
- kavandatavad puhkealad;
- kavandatavad üleriigilise tähtsusega riigikaitse otstarbega maa-alad;
- mitut kohalikku omavalitsust läbivad joonehitised (riigimaantee, raudtee, torujuhtme või kõrgepingeliini trassi asukohavalik)⁴;
- kavandatavad olulise ruumilise mõjuga objektid (ORMO)⁵.

4.2. Mõjutatavad keskkonnaelemendid

- Looduskeskkond
  - loodusvarad: põhjavesi, pinnavesi, mets, taimestik-loomastik, maavarad jms;
  - kaitsealad, sh Natura 2000 alad;
  - väärtuslikud põllumaad;

⁴ PlanS § 29¹: Joonehitise trassi koridori asukoht määratakse üldjuhul maakonnaplaneeringuga. Asukohavalikul tuleb kaaluda mitut võimalikku asukohta.

⁵ PlanS § 29²: ORMO asukoht valitakse ÜP alusel ja selle asukoha valikul tuleb kaaluda mitut võimalikku asukohta. Kui ORMO võimalik asukoht jääb mitme KOV-i territooriumile ja ÜP-de koostamine mitme KOV-i omavahelisel kokkuleppel ei ole asukoha valikuks otstarbekas või võimalik, valitakse ORMO asukoht MP alusel. Vabariigi Valitsuse 15.07.2003 määrus nr 198: Olulise ruumilise mõjuga objektide nimekiri; Elektrooniline Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13195695>

- maakondliku tähtsusega roheline võrgustik;
- väärtuslikud looduskooslused;
- maakondliku tähtsusega väärtuslikud maastikud.
- Kultuuriline keskkond:
  - piirkonna identiteet (traditsiooniline elulaad) ja kultuuripärand;
  - miljööväärtuslikud alad (linnas ja maal)⁶;
  - väärtuslikud maastikud;
  - kultuurimälestised.
- Sotsiaalne keskkond:
  - inimese tervis;
  - tööhõive;
  - inimeste vajadused ja heaolu;
  - teenuste kättesaadavus (toimepiirkonnad).
- Majanduslik keskkond:
  - olulised ja arendatavad majandusharud, sh kultuuripärandiga seotud majandus;
  - energia- ja ressursitõhusus.

Kultuurilise, sotsiaalse ja majandusliku keskkonna mõjutatavaid elemente täpsustatakse ja käsitletakse lähtudes Siseministeeriumis koostamisel olevatest MP KSH läbiviimise juhenditest.

4.3. Piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus

Piiriüleseid keskkonnamõjusid, mis tuleneksid üleriigilisest planeeringust Eesti 2030+, ei ole ette näha.⁷

Piiriüleised seosed keskkonnas on seotud taristu jm võrgustikega (roheline võrgustik, õhu-, vee- kui maismaatranspordi ühendused, energeetika), mille elemendid ületavad riigipiire. Piireületava keskkonnamõjuga võivad olla ka üksikud suured objektid, mille asukoha valikut mõjutab üleriigiline planeering. Kõigil neil juhtudel viiakse eelnevalt läbi KSH kas MP või ÜP koostamise käigus ja eeldatavalt konkreetse objekti KMH, vajadusel ka piiriülese keskkonnamõju käsitlemine KeHJS-i mõttes ja sätestatud korras.

Võru maakonna planeeringuga ei ole kavas planeerida objekte või tegevusi, millega võiks kaasneda oluline negatiivne mõju naaberriikidele (Läti Vabariik, Vene Föderatsioon). Oluline negatiivne keskkonnamõju on eeldatavalt välditav, sest MP koostamise käigus otsitakse lahendusi, millega ebasoovitavat piiriülest keskkonnamõju ei kaasne.

Keskkonnaministeerium on seisukohal⁸, et maakonnaplaneeringute puhul (juhul, kui ei ole ette näha, et nendega kaasneks piiriülene mõju) ei ole vaja naaberriike informeerida.

---

⁶ <http://www.miljooala.ee/?id=1401>

⁷ Üleriigilise planeeringu Eesti 2030+ keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne. Ekspert: Tõnu Oja. Tartu 2011. <http://eesti2030.files.wordpress.com/2012/01/aruanne-22-12-2011.pdf>

⁸ Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse osakonna peaspetsialisti Maris Malva 13.03.2014 e-kiri

4.4. Võimaliku mõju hindamine Natura 2000 võrgustiku aladele

Arvestades MP suurt üldistustaset piirduakse Natura hindamisel eelhindamise etapiga ning esitatakse soovitused ja nõuded tegevusteks järgnevatel planeerimistasanditel.⁹

Eelhindamise puhul ei ole tegemist hinnangute andmisega, vaid võimaliku mõju prognoosimisega, mille tulemusena saab otsustada, kas järgmistel planeerimistasanditel on vaja läbi viia asjakohane hindamine. Eelhinnang viiakse läbi kaardianalüüsi põhjal ja võttes arvesse potentsiaalselt mõjutatavate Natura-alade kaitse-eesmärke ning kasutades olemasolevaid uuringuid ja kaitsekorralduskavasid. Kaardipõhise analüüsi tulemusel tuvastatakse tähelepanu vajavad kohad, kus MP-ga kavandatud tegevused, maakasutus või objektid võivad mõjutada Natura alasid. Hinnangust jäävad välja olemasolevad ja erinevate varasemate planeeringute ja projektidega kavandatud tegevused ja objektid, sest eeldatakse, et nendele on Natura hindamine vajadusel läbi viidud.

KSH eksperdid esitavad hinnangu tulemused töö käigus koheselt MP koostajatele ning teevad ühtlasi ettepanekuid markeerida MP joonisel Natura eelhindamise tulemustest tulenevalt konfliktalad ning edaspidi täiendavat tähelepanu vajavad kohad. See võimaldab probleemkohtadega arvestamist järgmistel planeerimise tasanditel ja Natura võrgustiku väljaarendamisel.

Sõltuvalt kavandatavast objektist või tegevusest ei pruugi MP tasandil eelhindamise käigus prognoositav võimalik mõju Natura alale kavandatavat objekti või tegevust automaatselt välistada, vaid seda tuleb täpsustada asjakohase hindamise käigus. Vajadusel ja võimalusel tehakse ettepanekuid leevendusmeetmete rakendamiseks.

---

⁹ Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis. Koostajad: Aune Aunapuu, Riin Kutsar, MTÜ Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühing. Tartu-Tallinn 2013

5. HINDAMISMETOODIKA KIRJELDUS

Hindamisel lähtutakse Eestis ja Euroopa Liidus kehtivate asjakohaste õigusaktide nõuetest. Mõjude olulisuse tuvastamisel lähtutakse eelkõige õigusaktides määratud normidest. Peamised menetlust suunavad õigusaktid on keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (KeHJS)¹⁰ ning planeerimisseadus (PlanS)¹¹. KSH aruande koostamisel järgitakse KeHJS § 40 esitatud nõudeid.

Hindamise läbiviimisel kasutatakse Keskkonnaministeeriumi juhendmaterjali „Keskkonnamõju strateegilise hindamise juhend“ jt asjakohaseid metoodilisi juhendeid (sh Natura-hindamise juhendeid)¹². Siseministeeriumi tellimisel on koostatud soovitusel sotsiaalsete, kultuuriliste ja majanduslike mõjude hindamiseks KSH käigus.¹³ Samuti võetakse keskkonnamõju hindamisel arvesse keskkonnamõju hindamise alaseid teadmisi ja üldtunnustatud hindamismetoodikat.

KSH käigus analüüsitakse, hinnatakse ja võrreldakse looduskeskkonna (bioloogiline mitmekesisus, populatsioonid, taimed, loomad, pinnas, vesi ja õhu kvaliteet, kliimamuutused, kultuuripärand ja maastikud) ja sotsiaal-majanduslikke (inimeste tervis, sotsiaalsed vajadused ja vara) tegureid ning tuuakse esile nende omavahelised seosed. Eeldatavalt tekkivaid mõjusid hinnatakse vastavalt mõjude suurusele, kestvusele (lühij- ja pikaajalisus), mõjude iseloomule, kumulatiivsusele ning mõjude olulisusele.

Kasutatav hindamismetoodika põhineb kvalitatiivsel hindamisel, mille hulka kuuluvad:

- teemakohase kirjanduse ja muude asjakohaste dokumentide läbitöötamine;
- ekspertarvamused mõju olulisuse selgitamiseks;
- konsultatsioonid olulist teavet omavate asutustega;
- konsultatsioonid üldsuse ja kolmandate osapooltega.

KSH käigus:

- kirjeldatakse kavandatavaid tegevusi ja võrreldakse võimalikke alternatiivseid lahendusi;
- hinnatakse kavandatava tegevusega kaasnevaid võimalikke olulisi keskkonnamõjusid (mõju olulisus selgub planeeringu koostamise käigus), määratletakse mõjude ulatus;
- pööratakse tähelepanu piirkonna senisest ja kavandatavast maakasutuse spetsiifikast tulenevatele probleemidele ja valdkondadele: roheline võrgustik, kaitsealad (sh Natura 2000), elamu- ja tööstuspiirkonnad, veevarustuse ja kanaliseerimise küsimused, puhke- ja virgestusalade piisavus ja võimalik kasutuskoormus, liiklusega seotud aspektid, kergliikluse arendamine jms;
- hinnatakse võimalikke kumulatiivseid mõjusid;
- analüüsitakse kavandatava tegevuse vastavust planeeringute ja arengukavadega;
- antakse soovitusel võimalike negatiivsete mõjude vältimiseks ja leevendamiseks.

Lähtudes MP eesmärgist ja käsitletavast maa-alast analüüsitakse KSH aruande koostamise käigus:

- 1) maakonna arendamise võimalikke alternatiive ning üldisemal tasandil maa-ala erinevaid kasutusvõimalusi (muuhulgas 0-alternatiivi), kuid ei vaadelda alternatiivseid asukohti väljaspool planeeringuala;
- 2) MP-ga kavandatava tegevuse võimalikku olulist mõju planeeringuala looduskeskkonnale, keskkonnaseisundile ja elanikele, samuti sotsiaalsele, kultuurilisele ja majanduslikule

¹⁰ Elektrooniline Riigi Teataja – <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122011015>

¹¹ Elektrooniline Riigi Teataja – <https://www.riigiteataja.ee/akt/114022013003>

¹² Vt Keskkonnaministeeriumi koduleht: <http://www.envir.ee/91552>

¹³ Vt Siseministeeriumi koduleht: <https://www.siseministerium.ee/uuringud-ja-analuusid-7/>

keskkonnale ning võimaliku mõjuala ulatuses väljaspool planeeringuala sõltuvalt mõjuallikast ja mõjutatavatest keskkonnamelementidest;

- 3) MP vastavust üleriigilisele planeeringule Eesti 2030+;
- 4) teemaplaneeringute "Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused", „Sotsiaalne infrastruktuur“ „Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad“ ning muude asjakohaste planeerimisdokumentide (sh planeeringuala omavalitsuste üldplaneeringud) ja arengukavade kooskõla MP-ga.

KSH läbiviimisel tuginetakse Võru MP koostamiseks teostatud uuringutele ja analüüsidele ning käsitusala hõlmavatele varasematele asjakohastele materjalidele. MP KSH koostamise mahus ei ole kavas läbi viia täiendavaid uuringuid.

Planeeringu koostamine ning KSH läbiviimine toimuvad üheaegselt ja paralleelselt. KSH käigus selgitatakse välja planeeringuga kavandatavad tegevused, millel võib eeldatavasti olla positiivne või oluline negatiivne mõju. Planeeringulahenduse väljatöötamise üheks põhimõtteks on, et kavandatav tegevus avaldaks tulevikus planeeringuala keskkonnale kokkuvõttes positiivset mõju. KSH ekspertide analüüsitulemused edastatakse töö käigus (koheselt) planeeringu koostajale teadmiseks ja arvestamiseks.

KSH käigus selgitatakse välja kavandatavad tegevused, millel võib eeldatavasti olla oluline negatiivne mõju või ka positiivne mõju.

Hindamisel piirdatakse strateegiliste valikute võrdluse tasemega. Ajakohaste ja MP-s kajastatavate teemaplaneeringute osas on KSH koostamisel võimalik tugineda esialgse KSH tulemustele.¹⁴

Negatiivne keskkonnamõju on *oluline* juhtudel, kui see:

- eeldatavalt ületab tegevuskohas looduskeskkonna taluvust,
- põhjustab kas looduses või sotsiaal-majanduslikus keskkonnas pöördumatuid muutusi või
- seab ohtu inimese tervise või heaolu, kultuuripärandi või vara.

KSH aruandes esitatakse MP elluviimisega kaasneva olulise negatiivse keskkonnamõju vältimiseks ja leevendamiseks kavandatud meetmed.

Otsene mõju avaldub tegevuse otsestes tagajärgedes tegevusega samal ajal ja kohas. Arvestatakse nii toimimisega kaasnevaid kui ka hädaolukordadega seotud mõjusid ning käsitletakse nii soovimatuid negatiivseid kui ka positiivseid mõjusid.

Kaudne mõju kujuneb keskkonnamelementide omavaheliste põhjus-tagajärg seoseahelate kaudu. See võib avalduda vahetust tegevuskohast eemal ning mõju võib välja kujuneda alles pikema aja jooksul.

Eeldatava positiivse mõju kinnitamisel võetakse aluseks eksperdi hinnang, muud tõendid, uuring, majanduslik analüüs või senine praktiline kogemus. Mõju suurust hinnatakse ja kirjeldatakse vähemalt ligikaudselt.

Natura-hindamise põhimõtted MP koostamisel vt ptk 4.4.

Planeeringu koostamise ja KSH menetlus ühendatakse võimalikult ulatuslikult (vt ptk 6). Hindamine lõimitakse planeeringu koostamisse nii, et see moodustaks tervikprotsessi pideva koostisosa. Seda arvestatakse jooksvalt alternatiivsete lahendusvariantide võrdlemisel, neist eelistatavate valimisel ning planeeringu elluviimisega seotud võimalike negatiivsete keskkonnamõjude ennetus- ja leevendusmeetmete määratlemisel. KSH tulemused lõimitakse planeeringulahenduse tekstilisse esitusse ja KSH aruanne esitatakse planeeringu lisana. KSH

¹⁴ Lähteseisukohad maakonnaplaneeringute koostamiseks. Vabariigi Valitsuse 18.07.2013 korralduse nr 337 p 5 juurde. Vt Siseministeeriumi kodulehekülg: https://www.siseministeerium.ee/public/LSK_MKP_koostamiseks_2013.pdf

aruanne seostatakse viidete abil planeeringu tekstiga, et vältida sama teabe kordamist ja näidata hindamise tulemuste kajastamist planeeringulahenduses.¹⁵

On rida asjaolusid, mis mõjutavad konkreetseid kavandatava tegevusega seotud otseseid, kaudseid ja kumulatiivseid mõjusid ning mõjude interaktiivsust. Vastavalt sellele valitakse töö käigus praktiline(sed) ja sobiv(ad) meetodika(d) või nende kombinatsioonid, mille puhul on võimalik arvesse võtta mõju iseloomu, saadaolevate andmete olemasolu ja kvaliteeti ning aja ja muude ressursside olemasolu. Arvestades MP tasandi üldistusastet on ka keskkonnamõju ja selle olulisuse hindamine ning mõju parameetrite määratlemine üldjuhul ligikaudne, kuid vajadusel antakse KSH aruandes soovitud keskkonnamõjude olulisuse ja ulatuse täpsustamiseks järgmistel planeerimise tasanditel.

---

¹⁵ Lähteseisukohad maakonnaplaneeringute koostamiseks. Vabariigi Valitsuse 18.07.2013 korralduse nr 337 p 5 juurde. Vt Siseministeeriumi kodulehekülg:
https://www.siseministeerium.ee/public/LSK_MKP_koostamiseks_2013.pdf

6. MP JA KSH KOOSTAMISE NING MENETLEMISE AJAKAVA

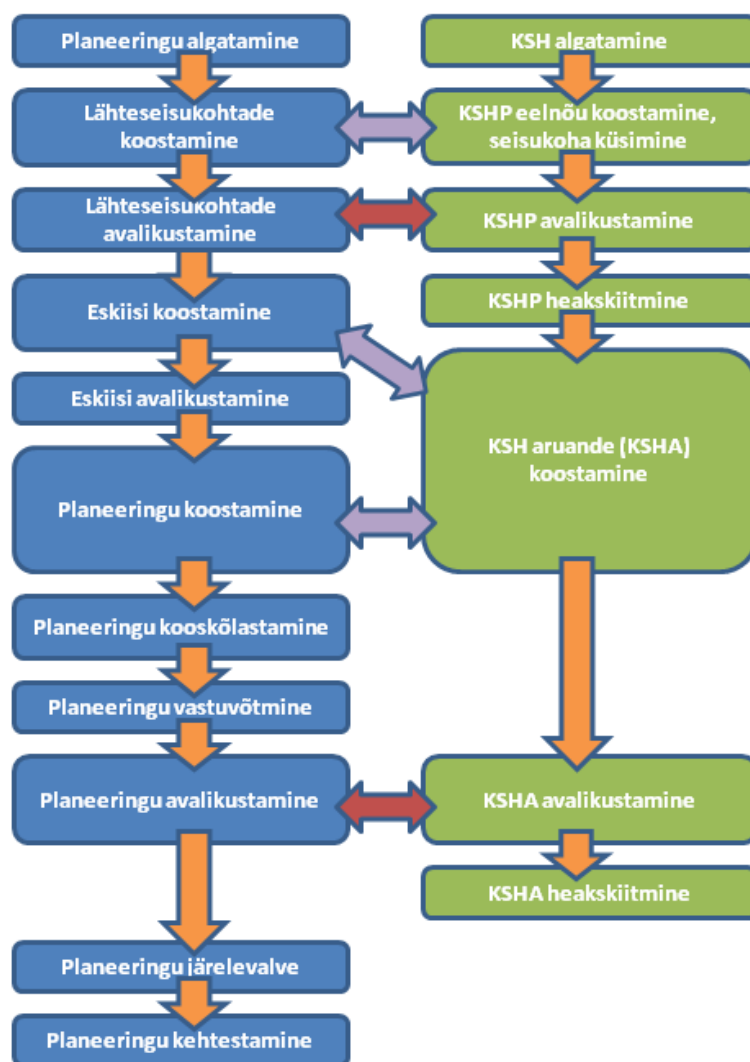
MP ja KSH ajakava koostamisel on aluseks seadustega sätestatud planeeringu ja KSH menetlused (vt Joonis 2). Vastavalt KeHJS-e § 36 lõike 2 punktile 4 tuleneb KSH koostamise ajakava MP koostamise ajakavast.

Planeeringu koostamise ja KSH menetlus ühendatakse võimalikult ulatuslikult.

MP koostamise ja KSH läbiviimise ajakava ühendamine on oluline seetõttu, et MP lahenduse väljatöötamine ja KSH läbiviimine ning MP ja KSH avalikustamised viiakse läbi vastastikku seostatult, üheaegselt ja samade avalike väljapanekute ja avalike arutelude raames.

KSH aruanne esitatakse Keskkonnaametile heakskiitmiseks pärast MP vastuvõtmist ja avalikustamist.

Võru MP koostamise ja kavandatava tegevuse KSH ning selle tulemuste avalikustamise eeldatav ajakava vt Tabel 2.

Joonis 2. Planeeringu ja KSH menetluse põhimõtteline skeem

Tabel 2. Võru MP koostamise ja KSH läbiviimise eeldatav ajakava

Tegevus	Periood	Täitja
Võru MP algatamine	18.07.2013	Vabariigi Valitsus
Võru MP KSH läbiviimise algatamine / sellest teavitamine Ametlikes Teadaannetes	12.09.2013 / 20.09.2013	Võru Maavalitsus
MP lähteseisukohtade koostamine	november 2013 – märts 2014	Võru Maavalitsus
KSH programmi eelnõu koostamine, selleks vajaliku teabe koondamine	november – detsember 2013	Ramboll Eesti AS Võru Maavalitsus
KSH programmi eelnõu esitamine Tellijale	12.12.2013	Ramboll Eesti AS
KSH programmi eelnõu kohta seisukohtade küsimine ja programmi täiendamine	jaanuar – aprill 2014	Võru Maavalitsus Ramboll Eesti AS

Tegevus	Periood	Täitja
MP lähteseisukohtade ja KSH programmi avalikust väljapanekust ja avaliku arutelu toimumisest teavitamine	aprill 2014	Võru Maavalitsus Ramboll Eesti AS
KSH programmi ja MP lähteseisukohtade avalikustamine (avalik väljapanek 2 nädalat, avalik arutelu)	aprill – mai 2014	Võru Maavalitsus Ramboll Eesti AS
KSH programmi kohta laekunud ettepanekutele vastamine ja KSH programmi täiendamine vastavalt avalikustamisel esitatud ettepanekutele	mai – juuni 2014	Võru Maavalitsus Ramboll Eesti AS
KSH programmi esitamine Keskonnaameti Põlva-Valga-Võru regioonile heakskiitmiseks	juuni 2014	Võru Maavalitsus
KSH programmi heakskiitmine ja MP koostaja teavitamine	menetlemiseks vajaliku aja jooksul	Keskonnaamet
MP eskiisi koostamine	mai – detsember 2014	Võru Maavalitsus
KSH läbiviimine ja aruande koostamine	mai 2014 – mai 2015	Ramboll Eesti AS
MP eskiisi avalikustamine	jaanuar 2015	Võru Maavalitsus
MP planeeringulahenduse koostamine	veebruar – mai 2015	Võru Maavalitsus
MP planeeringulahenduse kooskõlastamine (esitatakse koos KSH aruande eelnõuga)	menetlemiseks vajaliku aja jooksul (mai – juuni 2015)	Võru Maavalitsus
MP planeeringulahenduse vastuvõtmine	menetlemiseks vajaliku aja jooksul (juuli 2015)	Võru Maavalitsus
MP planeeringulahenduse ja KSH aruande avalikust väljapanekust ja avaliku arutelu toimumisest teavitamine	august 2015	Võru Maavalitsus Ramboll Eesti AS
MP planeeringulahenduse ja KSH aruande avalikustamine (avalik väljapanek 4 nädalat, avalik arutelu)	august – september 2015	Võru Maavalitsus Ramboll Eesti AS
MP planeeringulahenduse täiendamine	september – oktoober 2015	Võru Maavalitsus
KSH aruande kohta laekunud ettepanekutele vastamine, KSH aruande täiendamine ning KSH aruande esitamine Keskonnaameti Põlva-Valga-Võru regioonile heakskiitmiseks	september – oktoober 2015	Võru Maavalitsus Ramboll Eesti AS
KSH aruande heakskiitmine ja MP koostaja teavitamine	menetlemiseks vajaliku aja jooksul (november 2015)	Keskonnaamet
MP esitamine Siseministeriumile järelevalve teostamiseks	detsember 2015	Võru maavanem
MP kehtestamine ja sellest teavitamine	menetlemiseks vajaliku aja jooksul	Võru maavanem

Eeltoodud ajakava on esialgne ja selles võib tulla muudatusi (ajakava määramatus tuleneb peamiselt MP ja KSH menetlustoimingute kestvusest). KSH läbiviimise ajakava sõltub MP koostamise ajakavast.

7. AVALIKKUSE KAASAMINE JA SEISUKOHAD KSH PROGRAMMI EELNÕU KOHTA

7.1. Planeeringu elluviimisega seotud mõjutatud või huvitatud asutused ja isikud

Asutused ja isikud, keda koostatava MP alusel kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle MP vastu – vt Tabel 3.

Tabel 3. Võru MP ja KSH koostamisest mõjutatud ning huvitatud asutused ja isikud

Huvitatud asutus/isik	Kontaktandmed	Teavitusviis
Ministeeriumid		
Haridus- ja Teadusministeerium	Munga 18, 50088Tartu hm@hm.ee	e-post
Justiitsministeerium	Tõnismägi 5a, 15191 Tallinn info@just.ee	e-post
Kaitseministeerium	Sakala 1, 15094 Tallinn info@kaitseministeerium.ee	e-post
Keskonnaministeerium	Narva mnt 7a, 15172 Tallinn keskkonnaministeerium@envir.ee	e-post
Kultuuriministeerium	Suur-Karja 23, 15076 Tallinn min@kul.ee	e-post
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Harju 11, 15072 Tallinn info@mkm.ee	e-post
Põllumajandusministeerium	Lai tn 39 / Lai tn 41, 15056 Tallinn pm@agri.ee	e-post
Rahandusministeerium	Suur-Ameerika 1, 15006 Tallinn info@fin.ee	e-post
Siseministeerium	Pikk 61, 15065 Tallinn info@siseministeerium.ee	e-post
Sotsiaalministeerium	Gonsiori 29, 15027 Tallinn info@sm.ee	e-post
Välisministeerium	Islandi väljak 1, 15049 Tallinn vminfo@vm.ee	e-post
Ametid jm riigiasutused		
Keskonnaamet (Põlva-Valga-Võru regioon)	Karja 17a, 65608 Võru voru@keskonnaamet.ee	e-post
Lennuamet	Rävala pst 8, Tallinn 10143 ecaa@ecaa.ee	e-post
Maa-amet	Mustamäe tee 51, 10621 Tallinn maaamet@maaamet.ee	e-post
Maanteeamet	Pärnu mnt 463a, 10916 Tallinn info@mnt.ee	e-post
Muinsuskaitseamet, Muinsuskaitseameti Võrumaa peainspektor	Uus tn 18, 10111 Tallinn muinas@muinas.ee kersti.siim@muinas.ee	e-post
Politsei- ja Piirivalveamet	Pärnu mnt 139, 15060 Tallinn ppa@politsei.ee	e-post

Huvitatud asutus/isik	Kontaktandmed	Teavitustiis
Põllumajandusamet	Teaduse 2, Saku, 75501 Harjumaa pma@pma.agri.ee	e-post
Päästeamet	Raua tn 2, 10124 Tallinn rescue@rescue.ee	e-post
Riigi Infosüsteemi Amet	Rävala 5, Tallinn 15169 ria@ria.ee	e-post
Tehnilise Järelevalve Amet	Sõle 23 A, Tallinn 10614 info@tja.ee	e-post
Terviseamet	Paldiski mnt 81, 10617 Tallinn kesk@terviseamet.ee	e-post
Veeteede Amet	Valge 4, 11413 Tallinn eva@vta.ee	e-post
Häirekeskus	Erika 3, 10416 Tallinn 112@112.ee	e-post
Keskonnainspeksioon	Kopli 76, 10416 Tallinn valve@kki.ee	e-post
Piirnevad maavalitsused		
Põlva Maavalitsus	Kesk 20, 63308 Põlva info@polva.maavalitsus.ee	e-post
Valga Maavalitsus	Kesk 12, Valga info@valgamv.ee	e-post
Kohalikud omavalitsused (KOV-id) ja KOV-ide liidud		
Antsla Vallavalitsus	F. R. Kreutzwaldi 1, 66403 Antsla vald@antsla.ee	e-post
Haanja Vallavalitsus	65101 Haanja küla vald@haanja.ee	e-post
Lasva Vallavalitsus	65401 Lasva vald@lasva.ee	e-post
Meremäe Vallavalitsus	65302 Meremäe vald@meremae.ee	e-post
Misso Vallavalitsus	Tsiistre tee 3, 65000 Misso vald@misso.ee	e-post
Mõniste Vallavalitsus	66002 Mõniste vald@moniste.ee	e-post
Rõuge Vallavalitsus	Õöbikuoru 4, 66201 Rõuge alevik vald@rauge.ee	e-post
Sõmerpalu Vallavalitsus	66604 Sõmerpalu alevik maia@spalu.ee	e-post
Urvaste Vallavalitsus	Kuldre küla, 66517 Urvaste vald vald@urvaste.ee	e-post
Varstu Vallavalitsus	Järve 1, 66101 Varstu alevik vald@varstu.ee	e-post
Vastseliina Vallavalitsus	Võidu 14, 65201 Vastseliina vald@vastseliina.ee	e-post
Võru Vallavalitsus	Võrumõisa 4a, 65605 Võru vald@voruvald.ee	e-post

Huvitatud asutus/isik	Kontaktandmed	Teavitustiis
Võru Linnavalitsus	Jüri 11, 65620 Võru vlv@vorulinn.ee	e-post
Võrumaa Omavalitsuste Liit	Jüri 12, 65620 Võru vol@vorumaa.ee	e-post
Setomaa Valdade Liit	info@setomaa.ee	e-post
Ettevõtted, ettevõtjate ühendused, arendusvaldkonna MTÜ-d jms		
Võrumaa Arenguagentuur	Jüri 12, 65605 Võru vaa@vaa.ee	e-post
Võrumaa Partnerluskogu	Jüri 12, Võru 65605 info@voruleader.ee	e-post
Võrumaa Talupidajate Liit	vtinfo@hot.ee	e-post
Võru Maakonna Spordiliit	merike.oun@gmail.com	e-post
Võru Instituut	Tartu 48, 65609 Võru wi@wi.werro.ee	e-post
SA Lõuna Eesti Turism	info@southestonia.ee	e-post
Riigimetsa Majandamise Keskus	Toompuiestee 24, 10149 Tallinn rmk@rmk.ee	e-post
AS Eesti Raudtee	Toompuiestee 35, 15073 Tallinn raudtee@evr.ee	e-post
AS Eesti Liinirongid (Elron)	info@elron.ee	e-post
AS Eesti Energia	teenindus@energia.ee	e-post
Elering AS	Kadaka tee 42, 12915 Tallinn info@elering.ee	e-post
Elektrilevi OÜ	Kadaka tee 63, 12915 Tallinn elektrilevi@elektrilevi.ee	e-post
AS Eesti Gaas	Liivalaia 9, Tallinn 10118 info@gaas.ee	e-post
AS EG Võrguteenus	Gaasi tn 5, 11415 Tallinn egvorguteenus@gaas.ee	e-post
Eesti Lairiba Arenduse SA	info@elasa.ee	e-post
EMT	info@emt.ee	e-post
Elion Ettevõtted AS	info@elion.ee	e-post
Elisa Eesti AS	elisa@elisa.ee	e-post
Tele2 Eesti AS	tele2@tele2.ee	e-post
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda	koda@koda.ee	e-post
Eesti Erametsaliit	erametsaliit@erametsaliit.ee	e-post
Eesti Turbaliit	info@turbaliit.ee	e-post
Võrumaa Jahimeeste Selts	info@vorujahimeesteselts.ee	e-post
Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liit	emtel@emtel.ee	e-post
Eesti Autoettevõtete Liit	al@autoettevoteteliit.ee	e-post
Eesti Planeerijate Ühing	info@planeerijad.ee	e-post
Eesti Arhitektide Liit	info@arhliit.ee	e-post
Eesti Keskonnaühenduste Koda	info@eko.org.ee	e-post
Eesti Maaülikool	Kreutzwaldi 1a, 51014 Tartu	e-post

Huvitatud asutus/isik	Kontaktandmed	Teavitusviis
	info@emu.ee	
Tartu Ülikool	Ülikooli 18, 50090 Tartu info@ut.ee	e-post
Võrumaa Kutsehariduskeskus	vkhk@vkhk.ee	e-post
Laiem avalikkus		
Asjast huvitatud/mõjutatud isikud, nt piirkonna elanikud ja ettevõtted	<i>Teavitusviisid:</i> <ul style="list-style-type: none"> - väljaanne <i>Ametlikud Teadaanded</i>; - maakondliku levikuga leht <i>Võrumaa Teataja</i>; regionaalne leht <i>LõunaLeht</i>; - Võru Maavalitsuse koduleht 	

Eelnimetatud ametiasutustelt (ministeeriumid, ametid, maavalitsused, KOV-id; vt Tabel 3) küsiti seisukohta KSH programmi eelnõu kohta (vt ptk 7.2) ning neid teavitati MP ja KSH menetlusprotsessist. Ettevõtteid ja nende ühendusi, arenguvaldkonna MTÜ-sid ning laiemat avalikkust (sh keskkonnaorganisatsioone ning planeeringuala elanikke ja ettevõtteid) teavitatakse MP ja KSH menetlusprotsessiga seonduvatest avalikest väljapanekutest ja avalikest aruteludest (vt teavitusviisid Tabel 3).

7.2. Seisukohad KSH programmi eelnõu kohta

Lähtudes KeHJS-e § 36 lõikest 3 küsis MP koostamise korraldaja KSH programmi sisu osas seisukohta asjassepuutuvatelt ametiasutustelt, edastades neile seisukohavõtmiseks programmi eelnõu. Ametiasutuste loetelu (ministeeriumid, ametid, maavalitsused, KOV-id), kellele KSH programmi eelnõu seisukoha avaldamiseks saadeti, vt Tabel 3. Kirja koopia vt KSH programmi Lisa 3.

Tabel 4 annab ülevaate laekunud seisukohtade ja nende märkustega arvestamise kohta. Asutuste seisukohad vt KSH programmi Lisa 4.

Tabel 4. Ülevaade asutuste seisukohtadest KSH programmi kohta

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
Ministeeriumid			
1.	Haridus- ja Teadusministeerium 11.02.2014 nr 8-4/14/426-2	Hiljemalt 1. juuliks 2014. a valmib koolivõrgukava, mis saadetakse maavalitsustele esimesel võimalusel. Selle alusel on ehk võimalik täpsemalt ja pikaajalisemalt planeerida peale koolivõrgu ka infrastruktuuri ja ühistranspordi arengut.	Võetakse teadmiseks ning käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel.
2.	Justiitsministeerium	Ei esitanud seisukohta.	-
3.	Kaitseministeerium 08.02.2014	Lähteseisukohad on ainult asutusesiseseks kasutamiseks.	Võetakse teadmiseks ning käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel.
4.	Keskonnaministeerium 20.02.2014 nr 11-2/14/487-2	MP koostamisel pöörata tähelepanu põhjavee kaitstusele, olemasolevatele keskkonnaministri poolt kinnitatud põhjaveevarudega aladele, veehaaretele, põhjaveekogumite vee seisundile, jääkreostusaladele ja -objektidele ning koostatud veemajanduskavadele. KSH käigus tuleb arvestada sellega, et planeeritav tegevus ei takistaks veemajanduskavaga kehtestatud pinna- ja põhjaveekogumite keskkonnanäesmärkide saavutamist. Juhul kui MP ellu viimine võib endaga kaasa tuua veekogude füüsilisi muutusi või põhjaveetaseme märkimisväärseid muutuseid, tuleb KSH käigus võtta arvesse veeseaduse § 3 ¹² lõike 1 punktides 1, 3 ja 4 sätestatud asjaolusid. Nimetatud sätteid tuleb arvestada ka kaevandamisega rikutud alade puhul, kus veekogude asukoht ja veerežiim on kaevandamise tulemusel märkimisväärselt muutunud ja võib ka edaspidi muutuda. Kui KSH käigus selgub vajadus muuta olemasolevate keskkonnaregistrisse kantud veekogude kalda kitsendusi, täpsustada veekogude kaldajoont või lisada uusi veekogusid keskkonnaregistrisse, tuleb selliste tegevuste vajadus MP-s ette näha.	Käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		Rohekoridoride analüüsil võtta arvesse, et rohekoridoridena saaksid talitleda ka jõed, ojad, peakraavid, maaparandussüsteemide eesvoolud ja järved ning nendele veeseaduse ja looduskaitseadusega ette nähtud kalda veekaitsevööndid ja piiranguvööndid.	Käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel.
		Näha ette vajadus rakendada täiendavaid meetmeid, mis minimeerivad üleujutusriskiga piirkondades üleujutustest tekkiva ohu inimeste tervisele ja varale, samuti keskkonnale.	Käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel.
		KSH programmi peatükki 4.4 tuleb täiendada viitega 2013. aastal valminud Natura hindamise juhendile, lisaks tuleks täpsustada, millisel tasemel ja kuidas viiakse läbi Natura hindamine MP tasandil.	Peatükki 4.4 on muudetud: lisatud on viide Natura hindamise juhendile ja kirjeldatud juhendist lähtuvat Natura hindamise põhimõtet MP tasandil.
		Peatükis 5 leheküljel 12 on öeldud, et KSH käigus analüüsitakse MP vastavust muuhulgas ka teemaplaneeringutele „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“. Juhime tähelepanu sellele, et MP lähteülesande kohaselt on planeeringu koostamise üheks ülesandeks MP teemaplaneeringu ülevaatamine ja vajadusel täiendamine, lähtuvalt EL rohelise infrastruktuuri kontseptsioonist.	Käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel. Ptk 5 viidatud sõnastust on korrigeeritud.
		KSH programmi leheküljel 12 on lause, et KSH ekspertide analüüsitulemused edastatakse töö käigus planeeringu koostajale teadmiseks ja arvestamiseks. Juhime tähelepanu sellele, et planeeringu ja KSH koostamine toimub üheaegselt ning paralleelselt, mistõttu ei ole nimetatud lause korrektne.	Lause mõte on see, et kui KSH eksperdid tuvastavad MP koostamise käigus aspekte, mis vajavad korrigeerimist või täpsustamist, siis edastatakse need koheselt (=töö käigus) MP koostajatele, mitte ei hakata tagantjärele hindama valmis lahendusi. KSH koostajale on täiesti arusaadav, et planeeringu koostamine ning KSH läbiviimine toimuvad üheaegselt ja paralleelselt.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		KSH programmi peatükis 6 toodud skeemilt puudub kooskõlastamise etapp, lisaks palume skeemil näidata, et kooskõlastamisel esitatakse koos planeeringuga ka KSH aruande eelnõu. Peatükis 6 tabelis 2 on planeeringu kooskõlastamise etapp toodud, ent palume seal täpsustada, et seejuures esitatakse koos planeeringuga ka KSH aruande eelnõu.	Ptk 6 on täpsustatud.
		KSH programmi peatükki 7.1 täiendada ja lisada mõjutatud isikute nimekirja Eesti Turbaliit ja Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liit.	Ptk 7.1 on täiendatud.
		KSH peatükki 8 lähtematerjalide loetellu lisada Ehitusmaavarade kasutamise riikliku arengukava 2011-2020.	Ptk 8 lisatud punkt „Asjakohased riiklikud arengukavad ja strateegiad“, mida täpsustatakse KSH aruandes lähtuvalt konkreetsetest kasutatud dokumentidest.
	Keskonnaministeerium, 27.03.2014 nr 11-17/14/500-4 (adressaadid Põlva MV ja Valga MV; kiri on lisatud KSH programmile (Lisa 4 koosseisus)	Lisada KSH programmidesse mõjuallikate peatükki järgmised punktid: 1) ühisveevärgi veehaarete asukohad ja kasutustingimused; 2) kalmistud; 3) jääkreostusalad ja -objektid.	Arvestatud ja lisatud peatükki 4.1. Ühisveevärgi veehaardeid käsitletakse, kuid kasutustingimused jms on kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava teema. Kujad on veeseadusega reguleeritud ja nende suurendamine/vähendamine toimub omaette menetlusega. Kalmistuid käsitletakse seoses maakasutuse suunamisega (nt mõnes KOV-is ei ole kalmistut, mistõttu võiks sellele teemale otsa vaadata maakonnaüleselt). Jääkreostusalasid ja -objekte käsitletakse, kui on olemas asjakohane teave (EELISE andmed on enamasti aegunud). Need objektid ei ole oluliseks takistuseks või piiranguks maakasutuse suunamisel ning eelkõige on tegemist kohaliku omavalitsuse jäätmekava teemaga.
		Arvestada maapõuseaduse §-ga 62, mille kohaselt tuleb maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse korraldamisel tagada keskkonnaregistris arvele võetud maavara kaevandamisväärsena säilimine ja juurdepääs maavaravarule. Ühtlasi saab planeeringute koostamisel arvestada ehitusmaavarade	Võetakse teadmiseks ning käsitletakse MP koostamise ja KSH läbiviimise käigus vastavalt MP täpsustustele.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		kasutamise riikliku arengukava rakendusplaanis tehtud töödega. Kõnealustes maakondades on tehtud mahajäetud karjäärade revisjon (kaevandamisega rikutud ja mahajäetud ehitusmaavarade karjäärade revisjon erinevates maakondades on kättesaadav Keskkonnaministeeriumi kodulehelt http://www.envir.ee/1182906). Vastavat infot on võimalik kasutada potentsiaalsete maavarade kaevandamiskohtade leidmiseks ja nende kasutamistingimuste määramiseks.	
5.	Kultuuriministeerium 27.01.2014 nr 7.17/	<p>Tuleb arvestada riikliku kaitse all olevate mälestiste ja nende kaitsevöönditega. Samuti tuleb arvestada Kultuuriministeeriumi ja Muinsuskaitseameti ettevõttel läbi viidud XX sajandi väärtusliku arhitektuuri inventeerimise töös välja toodud ehitistega, mis vajavad riikliku kaitse alla võtmist.</p> <p>Veel vajavad analüüsimist järgmised teemad, vajadusel hinnata ka planeeringu elluviimisega kaasneva võivaid mõjusid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - erinevate ajaperioodide kultuuripärandi kihistused ja nende väärtus; - võimalikud arheoloogiliselt väärtuslikud alad; - olemasolevad ja potentsiaalselt miljööväärtuslikud alad; - maastikupilt; - väärtuslike maastike piiride täpsustamine. <p>Hinnata planeeringu elluviimisega kaasneva võivaid mõjusid eelpool loetletud teemadele, vajadusel teha täiendavaid ettepanekuid, kuidas tagada kultuurikeskkonna säilimine.</p> <p>Palume teavitada KSH ja planeeringu arutelust Muinsuskaitseameti Võrumaa vaneminspektorit.</p>	<p>MP koostamisel lähtutakse Muinsuskaitseametis 04.03.2014 toimunud nõupidamise protokollist, millega täpsustati muinsuskaitsealaseid nõudeid MP-de koostamiseks. Mõju hinnatakse juhul, kui maakasutuse või mingi (joon) objekti kavandamine võib mõjutada riikliku kaitse all olevat mälestist ja/või selle kaitsevööndit või inventeerimise aruandes nimetatud riikliku kaitse alla võtmist vääriivat objekti. Vajadusel antakse soovitusi riigi erinevate huvide – kultuurimälestiste säilimine, sotsiaalteemad, säästev areng, elamisväärne keskkond – tasakaalustamiseks ja omavahel lõimimiseks.</p> <p>Käsitletakse selles osas, mis puudutab ruumilist planeerimist ja maakasutuse suunamist MP tasandil.</p> <p>Lisatud peatükki 7.1.</p>

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
6.	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium 21.02.2014 nr 1.10-17/14-00143/048	<p>Peame oluliseks järgmistes strateegilistes dokumentides püstitatud eesmärkide kajastumist valdkondlikult maakonnaplaneeringus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - MKMi arengukava; - Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“; - Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi eesmärgid aastateks 2015; - Riiklik struktuurivahendite strateegia 2007-2013; - „Transpordi arengukava 2014-2020“-s kirjeldatud sundliikumiste vähendamise põhimõtted. <p>Koostatavate maakonnaplaneeringute eesmärgiks on olemasolevale asustusstruktuurile toetuva mitmekesise ja valikuvõimalusi pakuva elu- ja majanduskeskkonna kujundamine ning seega lähtuda olemasoleva prognoosi kõrval just tulevikuvaatele rajanevast asustusstruktuurist. Tööstusalade planeerimisel peame otstarbekaks nende rajamist elamupiirkondade lähedusse, mis arvestab tasakaalustatud arengu ja säästva ning keskkonnahoidliku elutegevusega.</p>	Võetakse teadmiseks ning käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel.
7.	Põllumajandusministeerium 22.01.2014 nr 9.4-4/13414 -1	Tuleks määratleda üldised ja tasakaalustavad meetmed väärtuslike põllumajandusmaade säilimiseks ja kasutamiseks. Samuti arvestada veekogude kättesaadavuse ja kasutusvõimaluste mõju hindamisel maismaa taristule ka mõjuga kalade kudealadele ja rändeteedele.	Võetakse teadmiseks ning käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel. Väärtuslike põllumaade määramiseks ootame sisendit Põllumajandusministeeriumilt. Siseministeeriumi andmetel valmivad säilitamist vajavate maaparandusega alade andmekihid tõenäoliselt 2014. aasta lõpuks. Seni saab välja töötada üldiseid soovitusi väärtuslike põllumaade kaitseks ÜP-de ja DP-de koostamisel.
8.	Rahandusministeerium	Ei esitanud seisukohta.	-
9.	Siseministeerium, 05.05.2014 nr 13-4/12-2 (kiri kõikidele maavanematele)	Siseministeerium esitab ministeeriumi seisukohalt olulised riiklikud huvid, millega palume maakonnaplaneeringu koostamisel arvestada. 1. Hädaolukorra seaduse § 34 lg 3 sätestab,	Teemasid käsitletakse MP koostamise ja KSH läbiviimise käigus lähtuvalt MP üldistusastmest.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		<p>milliste elutähtsate teenuste toimepidevuse korraldamise eest Siseministeerium on vastutav. Palume maakonnaplaneeringu koostamisel arvestada, et Siseministeeriumil oleks võimalik tagada nende elutähtsate teenuste tõrgeteta toimimine.</p> <p>2. Palume arvestada riigipiiri seadusega ja riigipiiri märgistamisega. Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahelise Eesti-Vene riigipiiri lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu Riigikogus menetlemisega on vajalik planeeringus arvestada muudatustega, mis tekivad maismaapiiri märgistamisega.</p> <p>3. Palume arvestada arengukavadega, mille koostamise eest vastutab Siseministeerium.</p>	
10.	Sotsiaalministeerium	Ei esitanud seisukohta.	Arvestatakse Põlva Maavalitsusele 18.02.2014 saadetud e-kirja, milles palutakse KSH aruandes eraldi peatükina välja tuua mõju inimese tervisele. Seisukoht on lisatud KSH programmile (Lisa 4 koosseisus).
11.	Välisministeerium	Ei esitanud seisukohta.	-
Ametid			
12.	Keskonnaamet (Põlva-Valga Võru regioon) 17.02.2014 nr PVV 6-8/14/1255-2	<p>KSH programmi joonisele 2 lisada etapina ka planeeringu kooskõlastamine, mis eelneb vastuvõtmisele.</p> <p>Huvitatud asutuste/isikute hulka soovitame kaasata maakondlikud jahindusorganisatsioonid, kust saab roheline võrgustiku ülevaatamiseks vajalikku infot metsloomade liikumisteede kohta.</p>	<p>Arvestatud. Joonist on korrigeeritud.</p> <p>Peatükki 7.1 on lisatud Võrumaa Jahimeeste Selts. Teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ ülevaatamisel ja valdade üldplaneeringute koostamisel on roheline võrgustiku täpsustamisel jahindusorganisatsioonidega tehtud koostööd.</p>
13.	Lennuamet	Ei esitanud seisukohta.	-
14.	Maa-amet 19.02.2014 nr 6.2-3/1131	Lähteseisukohad on põhjalikud. Palume arvestada piirkonna ehitusmaavara defitsiiti, vajadust kaitsta arvelolevat maavaravaru ning olemasolevat	Käsitletakse planeeringu koostamisel ja KSH läbiviimisel.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		<p>olukorda ning selleks arvestada Ehitusmaavarade riikliku arengukava 2011-2020 aruandes tooduga. KSH aruande koostamise lihtsustamiseks soovitame küsida keskkonnaregistri maardlate nimistust ajakohane väljavõte.</p> <p>Palume KSH koostamisel arvestada MaaPS §62 sätetega, mille kohaselt tuleb maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse korraldamisel tagada keskkonnaregistris arvele võetud maavara kaevandamisväärsena säilimine ja juurdepääs maavaravarule.</p>	
15.	Maanteeamet 24.01.14 nr 19-2/14-00098/008	<p>KSH programmi on vaja täiendada järgmiselt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kavandatavate tee-ehituslike tööde puhul viidata konkreetsetele tegevustele ja vahenditele, mis on toodud „Riigimaanteede teehoiukava 2014-2020“-s; - käsitleda liiklusest tingitud keskkonnamüra ja tekkiva tolmu vähendamist viidates „Riigimaanteede teehoiukava 2014-2020“-s esitatud tegevustele ja vahenditele; - käsitleda maavarade varustuskindluse tagamist planeeritavatele objektidele; - hinnata mõju liiklusohutusele maakasutuse ja teedevõrgu kavandamisel. 	Käsitletakse KSH läbiviimisel ja aruande koostamisel lähtudes MP tasandist.
16.	Muinsuskaitseamet	Vt Kultuuriministeeriumi seisukohad KSH programmi osas.	Vt eespool

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
17.	Politsei- ja Piirivalveamet 18.02.2014 nr 1.11-11/12803-2	Peame oluliseks pöörata enam tähelepanu turvalisuse tagamisele sh standardis EVS 809-1:2002 (Kuritegevuse ennetamine. Linnaplaneerimine ja arhitektuur) toodud põhimõtete järgimisele ning analüüsimisele, mil määral on neid planeeringus rakendatud.	Nimetatud standard on mõeldud kasutamiseks linnapiirkondades. Piirkonnaks võib olla mõnest majast või tänavast koosnev naabruskond või keskkond, linnakeskus, tööstuslik või suurem üldkasutatav maa-ala. Seega ei ole standard kasutatav MP tasandil turvalisuse tagamiseks, parandamiseks, analüüsimiseks ja hindamiseks. Soovituse standardi põhimõtetega arvestamiseks üld- ja detailplaneeringutes võib lisada MP-sse ja KSH aruandesse. Standardi korrektne viide on: Euroopa Standard CEN/TR 14383-2:2007 <i>Prevention of crime - Urban planning and building design - Part 2: Urban planning</i> (varasem ENV 14383-2:2003) ehk „Turvalise elukeskkonna standard“ Kuritegevuse ennetamine - Linnaplaneerimine ja arhitektuur. Osa 2. Linnaplaneerimine Eesti standard EVS 809-1:2002.
18.	Põllumajandusamet 20.02.2014 nr 14-18/680-1	MP-s peaks kajastama maaparandussüsteemi maa-ala, kuna sellest lähtuvalt tuleb kooskõlastada vee juhtimine veekogudesse, detailplaneeringud, ehitised jms, eesmärgiga, et liigvee äravool maatulundusmaalt toimuks probleemideta ning maa ei kaotaks viljelusväärtust.	Põllumajandusministeerium hakkab käesoleva (2014.) aasta jooksul määrama nii väärtuslikke põllumaid kui ka säilitamist vajavaid maaparandusega alasid. Andmekihid valmivad tõenäoliselt 2014. aasta lõpuks. Seni saab maaparandussüsteemi maa-alade kohta MP-s anda üldiseid soovitusi ÜP-de ja DP-de koostamiseks (nt et maaparandussüsteeme ei lõhutaks, et neid käsitletak tervikuna koos eesvooludega jne).
19.	Päästeamet 27.01.2014 nr PA 7.3-1/906 Päästeameti Lõuna Päästekeskus 25.02.2014 nr 7.3-4.2/685	Tuleb arvestada hädaolukorra riskianalüüsi tulemustega. Riskide maandamise parimaks tagamiseks soovib Päästeamet olla kaasatud kogu planeeringu ja KSH programmi ning aruande koostamisse. Arvestada läbivalt järgmiste põhimõtetega: - Keskkonnamõjude hindamisel tuleb arvesse võtta olemasolevaid riskiallikaid, sh planeeringualal asuvad või seda suurõnnetuse korral mõjutavad ohtlikke kemikaale käitlevad ettevõtted, üleujutusohhtlikud alad, kiirgustegevusluba omavad objektid, ohtlike kemikaalide transporditeed ja kaubajaamad,	Käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel lähtudes MP täpsusastmest. MP KSH käigus võetakse aluseks olemasolevad riskianalüüsid. Uusi riskianalüüse koostama ei hakata.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		<p>gaasitorujuhtmed, ohtlikud teedelõigud, ristmikud, ohtlikud raudteelõigud, raudteeülesõidu ja ülekäigukohad, tuleohtlikud alad, lennuväljad jms;</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuua välja põhimõtted ja soovitused olulise ruumilise mõjuga ja suure riskiohuga objektide planeerimise ja paiknemise kohta; - hinnata planeeritava vastavus tuleohutusnõuetele; - hinnata planeeritava mõju päästetöö toimepidevusele; - KSH käigus arvestamist vajavad hädaolukorra riskid on suurõnnetus ohtlikke kemikaale käsitlevas ettevõttes või muus tööstus- või laohoones, üleujutus tiheasustusosal, raskete tagajärgedega õnnetus maanteel, raskete tagajärgedega õnnetus raudteel, ulatuslik metsa- või maastikutulekahju, riigisese tekkepõhjusega kiirusõnnetus, raskete tagajärgedega õhusõidukiõnnetus. 	
20.	Riigi Infosüsteemi Amet	Kommentaariid ja ettepanekud puuduvad.	Võetud teadmiseks.
21.	Tehnilise Järelevalve amet 21.02.2014 nr 1-12/14-0202-005	Puuduvad kommentaarid ning täiendavad ettepanekud KSH programmi eelnõu osas.	Võetud teadmiseks.
22.	Terviseamet 19.02.2014 nr 1.3-7/675	Olulisi muudatusettepanekuid KSH programmi eelnõule ei ole.	Võetud teadmiseks.
23.	Veeteede Amet 06.02.2014 nr 6-3-1/213	Veeteede Ameti huvi on seotud veeliikluse ohutuse tagamisega laevatatavatel sisevetel. Kuna Võru maakonnas siseveed puuduvad, siis täiendavad märkusi või ettepanekuid KSH programmi eelnõu osas ei ole.	Võetud teadmiseks.
24.	Häirekeskus	Ei esitanud seisukohta.	-
25.	Keskonnainspeksioon	Vajalik pöörata tähelepanu järgmistele aspektidele:	Käsitletakse lähtudes MP üldistusastmest. Vajadusel antakse tingimused ja soovitused arvestamiseks üld- ja

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
	17.02.2014 nr J-6-17/56-5	<ul style="list-style-type: none"> - jälgida looduskaitseeadusest tulenevaid piiranguid ehitamisele; - jälgida kinnipidamist ehituskeeluvööndist veekogude alal; - juurdepääsude planeerimine ja liikluskorralduse reguleerimine avalike randade juures; - määratletud peaksid olema rohekoridoride metsad; - määratletud peaksid olema kaitsealad, sh ka planeeritavad; - tootmispiirkondade ja elamumaade vahele peaksid jääma puhvertsoonid (mets või looduslik rohuma); koos asustuse suunamisega pidada silmas ka rekreatsioonivõimaluste loomist.	detailplaneeringutes.
Piirnevad maavalitsused			
26.	Põlva Maavalitsus 18.02.2014 nr 12-3/2014/666	KSH programmi eelnõu sisu osas täiendusi ei ole.	Võetud teadmiseks.
27.	Valga Maavalitsus 29.01.2014 nr 12-2/2014/185-2	Leiame, et Põlva, Valga ja Võru maavalitsuste ühine tööühm ja moodustatud teemarühmad tagavad seadustes nimetatud koostöö.	Võetud teadmiseks.
Kohalikud omavalitsused ja omavalitsusliidud			
28.	Antsla Vallavalitsus 21.02.2014 nr 7-19/80-1	KSH programmi eelnõu osas muudatusettepanekuid ei ole.	Võetud teadmiseks.
29.	Haanja Vallavalitsus 20.02.2014 nr 7-3/170	KSH programmi eelnõule täiendavaid ettepanekuid ja märkusi ei ole.	Võetud teadmiseks.
30.	Lasva Vallavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-
31.	Meremäe Vallavalitsus 13.02.2014 nr 7-10/152-1	Peame oluliseks, et: <ul style="list-style-type: none"> - MP-ga kavandatu oleks kooskõlas EL-i tasandil kokku lepitud energiasäästu ja ressursitõhususe põhimõtetega + võimalused 	Käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel lähtudes MP täpsusastmest ja ruumilise planeerimise põhimõtetest.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		<p>taastuenergia laialdasemaks kasutuselevõtuks.;</p> <p>- väärtustatakse piirkondlikke eripärasid, sh seto kultuuri- ja looduspärandit.</p>	
		<p>Kaaluda MP käigus kõrgepingeliinide asukohavariante, kuna planeerimisseaduse §29¹ kohaselt on tegu joonehitisega. Tähelepanu väärib ka tõsiasi, et Meremäe valla territooriumil kulgeks liin mh läbi Piusa-Võmmorski hoiuala.</p> <p>Lisada KSH programmi ptk 4.1 „Mõju allikad“ esitatud loetellu ka planeerimisseaduse §29¹ kohased joonobjektid.</p>	<p>Maavalitsusel tuleb kaaluda/otsustada, kas joonobjektide trasside asukohtade määramine toimub käesoleva MP käigus või eraldi MP teemaplaneeringuga. KSH ekspert eelistab teemaplaneeringu varianti, sest see võimaldab trassi asukohta määrata ja mõjusid hinnata oluliselt täpsemalt.</p> <p>Peatükki 4.1 on lisatud joonobjektid.</p>
32.	Misso Vallavalitsus 28.02.2014 nr 7-2/44-1	<p>Keskkonnamõjude hindamise osas tuleks koos Keskkonnaametiga üle vaadata Hino järve maastikukaitseala kaitse-eeskiri, võimalusel teostada ka inventuur välja selgitamiseks, kas kaitstavad liigid paiknevad nendel aladel. Looduskaitsealad küll väärtustavad keskkonda, ent pärsivad majandustegevust. Kaitsealadel võiks rohkem lubada inimtegevust ning võimalusel suurendada kalade arvukust veekogudes.</p>	<p>Kaitse-eeskirjade ülevaatamine ja analüüsimine ei kuulu MP KSH ülesannete hulka. Tegevusi kaitsealadel reguleerivad kaitse-eeskirjad ja kaitsekorralduskavad, mida menetletakse, sh avalikustatakse, eraldiseisvalt ja vastavalt kehtestatud korrale.</p>
33.	Mõniste Vallavalitsus 20.02.2014 nr 7-2/63-1	<p>Käsitleda koostatavas MP-s maavarade kasutamise planeerimist ja reguleerimist arvestades maakonna väärtuslikke maastikke ja roheline võrgustiku alasid.</p> <p>Keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus arvestada planeeritavate Naha ja Kalkahju dolokivikarjääri keskkonnamõjuga Mõniste vallale.</p>	<p>MP-ga kavandatavaid tegevusi, sh maavarade kasutamise planeerimist ja reguleerimist, käsitletakse igakülgset, arvestades võimalikke mõjusid nii looduskeskkonnale kui ka sotsiaalsele ja majanduskeskkonnale.</p> <p>Naha ja Kalkahju dolokivikarjääride puhul lähtutakse juba algatatud KMH-de tulemustest. Paralleelseid mõju hindamisi nimetatud tegevustele MP KSH raames läbi viima ei hakata.</p>
34.	Rõuge Vallavalitsus 20.02.2014 nr 7-10/152-1	<p>Maakonnaplaneeringuga on oluline seada tingimused, mis pidurdaks inimeste väljarännet, mis tähendab, et erilist tähelepanu tuleb pöörata inimeste elukeskkonna parendamisele ning looduskeskkonna säilimisele.</p> <p>Oluline on vältida arendustegevusi, mis toovad</p>	<p>Käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel.</p>

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		kaasa inimeste elukeskkonna halvenemise ning avaldavad negatiivset mõju Võrumaa looduskeskkonnale.	
35.	Sõmerpalu Vallavalitsus 30.01.2014 volikogu otsus nr 2	Kooskõlastada KSH programm. Maakonnaplaneeringu koostamisel pöörata erilist tähelepanu teede ja tehnovõrkude määramisele ning maardlate ja taastuvate loodusvarade kasutamise planeerimisele ning väärtuslike põllumaade ja tootmisalade reserveerimisele.	Võetud teadmiseks. Käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel.
36.	Urvaste Vallavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-
37.	Varstu Vallavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-
38.	Vastseliina Vallavalitsus	Ei esitanud seisukohta.	-
39.	Võru Vallavalitsus 13.02.2014 nr 7-4.2/99-1	KSH programmi eelnõu osas vastuväited puuduvad.	Võetud teadmiseks.
40.	Võru Linnavalitsus 19.02.2014 nr 14-0250-VLV/2	Täiendavaid ettepanekuid KSH programmi eelnõule ei ole.	Võetud teadmiseks.
41.	Võrumaa Omavalitsuste Liit 18.02.2014 nr 6.3-2/46-1	KSH programmi eelnõu osas vastuväited puuduvad.	Võetud teadmiseks.
42.	Setomaa Valdade Liit 17.02.2014	Planeeringu läbiv põhimõte peaks olema ressursitõhusus, millega peaks arvestama kõigi tegevuste planeerimisel ning kavandada tuleks ka taastuenergia laiemaks kasutamiseks vajalikke arendustegevustega (päikeseenergia kollektorid, tuuleenergiajaamad). Kaaluda võimalust luua ülepiiriline kaitseala Setomaa ajaloolistes piirides loodus- ja kultuuripärandi kaitseks koostöös Pihkva oblastiga.	Käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel. MP-ga puudub õigus kavandada piiranguid naaberriigi territooriumil. Selleks on vaja mõlema riigi poolset huvi ja riikidevahelist koostööd valitsuste tasemel. Riigisiselt, Põlva ja Võru maakondade piirides, võib seda võimalust MP koostamise käigus kaaluda, kui muud looduse ja kultuuripärandi kaitseks rakendatavad ruumilise planeerimise meetmed mingitel põhjustel setudele piisavat kaitset ei peaks tagama.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
Ettevõtted, ettevõtjate ühendused, arendusvaldkonna MTÜ-d			
43.	Võrumaa Arenguagentuur 17.03.2014	Puuduvad täiendavad ettepanekud ja kommentaarid KSH programmi eelnõu osas.	Võetud teadmiseks.
44.	Võrumaa Partnerluskogu	Ei esitanud seisukohta.	-
45.	Võrumaa Talupidajate Liit	Ei esitanud seisukohta.	-
46.	Võru Maakonna Spordiliit	Ei esitanud seisukohta.	-
47.	Võro Instituut 14.02.2014 nr 1.2.-1/37	Lisada peatükki 4.2 „Mõjutatavad keskkonaelemendid“: - kultuurilise keskkonna hinnatavate mõjude hulka „piirkonna põline vaimne kultuuripärand“ (lisatud eraldi failina kirja juurde); - majandusliku keskkonna hinnatavate mõjude hulka „kultuuripärandiga seotud majandus, sh pereettevõtlus ja mikroenergeetika“ (lisatud eraldi failina kirja juurde).	Arvestatud. Peatükki 4.2 kultuurilise mõju alla lisati „piirkonna identiteet ja kultuuripärand“ ning majanduslike mõjude alla lisati „kultuuripärandiga seotud majandus“. Nimetatud teemasid käsitletakse lähtudes MP üldistusastmest ja niivõrd, kuivõrd need on seotud ruumilise planeerimisega (asustuse ja maakasutuse suunamisega). Vajadusel antakse soovitusi üld- ja detailplaneeringute koostamiseks.
48.	SA Lõuna Eesti Turism	Ei esitanud seisukohta.	-
49.	Riigimetsa Majandamise Keskus 19.02.2014 nr 3-1.20/98	KSH programmi eelnõu osas täiendusi ei ole.	Võetud teadmiseks.
50.	AS Eesti Raudtee 02.02.2014 nr 1-5.1/	Vajadusel piirata jalakäijate raudteele pääsemine väljaspool nõuetekohaseid ülekäigukohti, raudteega piirnevate alade planeerimisel arvestada müratõkkeseinte ja piirdeaedade ehitamise vajadusega.	MP koostamise käigus märgitakse ära kriitilised kohad, kus on ohutusele vaja pöörata enam tähelepanu. Konkreetsete asukohtade (raudteelõikude) määramisel lähtutakse AS-i Eesti Raudtee vastavatest analüüsidesid ja kavadest. Vajadusel saab KSH aruandes (võimalik mõju inimese tervisele) anda üldised põhimõtted ja soovitusid järgmiste tasandite planeeringute jaoks.
51.	AS Eesti Liinirongid (Elron)	Ei esitanud seisukohta.	-
52.	AS Eesti Energia	Ei esitanud seisukohta.	-
53.	Elering AS, 17.02.2014 nr 11-4/64-2	Puuduvad märkused KSH programmi eelnõu kohta.	Võetud teadmiseks.
54.	Elektrilevi OÜ	Pöörata tähelepanu energia tarbimise/tootmise	Käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel.

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
	e-kiri 25.02.2014	teemale – kuhu on planeeritud arendused ning kus on ette näha tarbimise/tootmise suuremaid muutusi.	
55.	AS Eesti Gaas 05.02.2014 nr 5-1/20	Puuduvad märkused KSH programmi eelnõu kohta.	Võetud teadmiseks.
56.	AS EG Võrguteenus 12.02.2014 nr T/28	Puuduvad märkused KSH programmi eelnõu kohta.	Võetud teadmiseks.
57.	Eesti Lairiba Arenduse SA 04.03.2014 nr O.2-2/14-007	Kuna EstWin lairibavõrku arendatakse ja planeeritakse etapiviisiliselt lõikude kaupa, siis asjassepuutuvaid omavalitsusi informeeritakse lairibavõrgu planeeringust nende territooriumil vahetult enne projekteerimistööde algust.	Võetud teadmiseks.
58.	EMT	Ei esitanud seisukohta.	-
59.	Elion Ettevõtted AS 1)19.02.2014 C-5.1/269-1 2)19.02.2014 nr C-5.1/679-1	Uute teede ja maanteed planeerimisel tuleb arvestada trassikoridoridega teemaal tehnovõrkude tarbeks, kuna need on kõige sobivamad asukohad ning reeglina puuduvad alternatiivid. Kuna sidevõrgud keskkonnale mõju ei avalda, siis MP lähteseisukohtades sidevõrkude mõju keskkonnale eraldi hinnata vaja ei ole.	Võetud teadmiseks.
60.	Elisa Eesti AS 11.02.2014. a. nr. 2-1/30	Puuduvad märkused KSH programmi eelnõu kohta.	Võetud teadmiseks.
61.	Tele2 Eesti AS	Ei esitanud seisukohta.	-
62.	Eesti Post AS	Ei esitanud seisukohta.	-
63.	Eesti Kaubandus-Tööstuskoda 20.02.2014 nr 4/70	Oleme seisukohal, et üheks oluliseks valdkonnaks on ettevõtluskeskkonna parandamine ja arendamine ning tunnustame, et maakonnaplaneeringus on analüüsitud, kuidas kohalikud omavalitsused saaksid rohkem kaasa aidata ettevõtluse arengule.	KSH käigus analüüsitakse MP-ga kavandatava tegevuse võimalikke majanduslikke mõjusid eesmärgiga parandada ja arendada ettevõtluskeskkonda.
64.	Eesti Erametsaliit	Ei esitanud seisukohta.	-
65.	Eesti Autoettevõtete Liit	Ei esitanud seisukohta.	-

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
66.	Eesti Planeerijate Ühing, 27.02.2014 nr 8/2014	<p>KSH programm peaks enam välja tooma kohaspetsiifilise probleemi käsitluse. Asukohapõhiselt tuleks välja valida planeeringuga lahendada soovitavad probleemid (lähteseisukohad) ning selle põhjal KSH-s esitada probleemidega tegelemise nimekiri; ei ole selge, milliseid kohaspetsiifilisi probleeme tuleb KSH-s käsitleda ning milliste andmete põhjal.</p> <p>Hetkel keskkonnamõjude hindamise täpset tööülesannet ei ole püstitatud (nt probleemide kaupa) ega määratud vajalikke tegevusi. Ei ole selge, milliseid kohaspetsiifilisi probleeme tuleb käsitleda ning milliste andmete põhjal. Planeeringu ja KSH tegemine nõuab uuringuid, kuid nende vajadust ei ole programmis käsitletud.</p> <p>Mõjude hindamisel kasutada vastavusanalüüsi ning kujundada keskkonnaeesmärgid, millised probleemidest on maakonnaplaneeringuga lahendatavad. Seejärel hinnata, kas planeeringulahendus täidab keskkonnaeesmärke. KSH eesmärk on näidata, millised lahendusteel on sobivaimad, tehes vastavad ettepanekud parima planeeringulahenduse leidmiseks.</p> <p>Mõjuallikate taga (punkt 4.1 Mõjuallikad) peab olema, mida nende juures hinnatakse. Maakasutustingimusele iseenesest ei saa mõju hinnata, see peab siiski olema seotud maa-ala või konkreetse teemaga. Seega soovitame maa- ja veealade kasutustingimused nimekirjast ühtlustamise eesmärgil välja võtta.</p>	<p>Lähteseisukohtadest tulenev kohaspetsiifiliste probleemide analüüs viiakse läbi KSH käigus koostöös planeeringu eskiislahenduse väljatöötamisega. Asukohapõhised probleemid selguvad maakonna olemasoleva olukorra analüüsil ja planeerimise käigus (sõltuvalt sellest, kuhu ja mida kavandatakse, riiklike ja kohalike huvide ühitamise vajadustest ning lahendamistvajavatest probleemidest).</p> <p>Probleemide kohta vt vastus eelmises lõigus. Ptk-s 5 on kirjas: KSH läbiviimisel tuginetakse Võru MP koostamiseks teostatud uuringutele ja analüüsidele ning varasematele käsitlusala hõlmavatele asjakohastele materjalidele. MP KSH koostamise mahus ei ole kavas läbi viia täiendavaid uuringuid.</p> <p>On terve rida seadusandlusest tulenevaid nõudeid ja erinevaid strateegilisi dokumente, mis mõjutavad MP-ga kavandatavaid tegevusi ja nendega seotud keskkonna-, sotsiaalseid, kultuurilisi ja majanduslikke mõjusid. Need võetakse mõju hindamisel arvesse. Vastavalt kavandatavale tegevusele ja selle võimalikule mõjule valitakse töö käigus praktiline(sed) ja sobiv(ad) meetodika(d) või nende kombinatsioonid, mille puhul on võimalik arvesse võtta mõju iseloomu, saadaolevate andmete olemasolu ja kvaliteeti ning aja ja muude ressursside olemasolu. Mõju hindamine on üks osa planeeringu koostamisest ning tegevuse põhieesmärk on leida koostöös parim ja võimalikult tasakaalustatud planeeringulahendus.</p> <p>Arvestatakse osaliselt. Sõltub konkreetsest mõjutatavast keskkonnaelemendist konkreetse asukohas, milline mõjuallikas ja mil viisil seda mõjutab. Planeeringuga kavandatavast tegevusest tuleneb, mida nende juures hinnatakse, ja seda käsitletakse KSH läbiviimise käigus ning esitatakse KSH aruandes. „Kasutustingimuste“ asemel kasutatakse „kavandatav kasutamine“.</p>

Jrk nr	Asutus, kirja kuupäev ja number	Seisukoht KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar seisukohaga arvestamise kohta
		Peatükis 4.2 välja tuua miljööväärtusliku ala mõiste; olulisem on hinnata mõju piirkonna identiteedile ja kultuuripärandile kui kultuurimälestistele; majandusliku keskkonna all tuleb vaadelda ka rahvusvahelisi trende ja hinnata, kuidas need võivad mõjutada maakonna arengut tervikuna; energiakasutusega seotud keskkonnamõjude osas hinnata energiavarustuse turvalisust.	Peatükki 4.2 on täiendatud. Majanduslike mõjude hindamisel lähtutakse ekspertarvamuses „Majanduslike mõjude hindamisest maakonnaplaneeringute ja nende KSH koostamisel“ toodud soovitustest.
		Asustuse või isikute kaasamisel soovitame saadetavas materjalis ja kirjades täpsustada, millist sisendit oodatakse.	Arvestatakse menetluse läbiviimisel.
		Palume „maakonnaplaneering“ programmis välja kirjutada, mitte kasutada lühendit „MP“.	Ei arvesta. KSH programmi ja aruande koostamisel kasutatakse sõna „maakonnaplaneering“ tähistamiseks läbivalt lühendit MP (analoogselt lühenditega DP – detailplaneering, ÜP – üldplaneering, TP – teemaplaneering). Lühendite selgitused on toodud KSH programmi alguses (sisukorra ja lisade loetelu järel), sama tehakse KSH aruandes.
67.	Eesti Arhitektide Liit	Ei esitanud seisukohta.	-
68.	Eesti Keskkonnaühenduste Koda	Ei esitanud seisukohta.	-
69.	Eesti Maaülikool	Ei esitanud seisukohta.	-
70.	Tartu Ülikool	Ei esitanud seisukohta.	-
71.	Võrumaa Kutsehariduskeskus 12.02.2014 nr 9.3-4/91	Ei ole ettepanekuid KSH programmi eelnõu täiendamise osas.	-

7.3. Ülevaade KSH programmi avalikustamisest ja selle tulemustest

Võru Maavalitsus teavitas Võru MP lähteseisukohtade ja MP KSH programmi eelnõude avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu toimumisest. Avalikustamisest teavitamise menetlusdokumente (teavitamise kirjad, kuulutused jms) KSH programmile ei lisata. Need esitab maavalitsus Keskonnaametile menetluse läbiviimise nõuetekohasuse kontrollimiseks koos käesoleva KSH programmiga.

Planeeringu lähteseisukohtade ja KSH programmi eelnõudega oli võimalik tutvuda 17.04–05.05.2014 Võru MV veebilehel <http://voru.maavalitsus.ee/maakonnaplaneering> ja Võru Maavalitsuse infolauas maavalitsuse tööaegadel.

Planeeringu lähteseisukohtade ja KSH programmi kohta sai esitada ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi kuni 05.05.2014 posti teel (Võru Maavalitsus, Jüri 12, 65620 Võru) või e-postiga aadressil info@voru.maavalitsus.ee.

Avaliku väljapaneku käigus esitas oma kirjaliku arvamuse Meremäe Vallavalitsus. Tele 2 Eesti AS edastas e-kirjaga ettevõtte mastide asukohad Võrumaal. Ülevaade Meremäe Vallavalitsuse kirjas esitatud ettepanekutega arvestamise või mitteamestamise ja nende põhjenduste kohta MP koostamise ja KSH läbiviimise käigus vt Tabel 5. Laekunud arvamustest ei tulenenud KSH programmi muutmise või täiendamise vajadust. Avalikustamise käigus Meremäe Vallavalitsuselt laekunud arvamusele vastas maavalitsus kirjalikult (vt Lisa 5).

Võru MP KSH programmi ja planeeringu lähteseisukohtade avalik arutelu toimus 07.05.2014 algusega kell 11.00 Võru Maavalitsuse II korruse saalis. Avalikul arutelul osalejad registreeriti ja koostati koosoleku protokoll (vt Lisa 6). Avaliku arutelu käigus ei esitatud ettepanekuid KSH programmi muutmiseks või täiendamiseks.

Tabel 5. Ülevaade Meremäe Vallavalitsuse arvamusest (23.04.2014 kiri nr 7-10/747-1)

Arvamus KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar arvamusega arvestamise kohta
<p>Meremäe Vallavalitsus esitas seisukohad MP koostamiseks ja KSH programmile, kuid pole senini tagasisidet saanud. Avalikustamisel olevatest materjalidest ei ole võimalik üheselt välja lugeda, kas ja mil määral Meremäe Vallavalitsuse seisukohtadega arvestatakse.</p>	<p>Maavalitsus küsis sisendit MP koostamiseks ja KSH programmi kohta, millele Meremäe Vallavalitsus vastas. Esitatud seisukohti käsitletakse ja analüüsitakse MP koostamise ja KSH läbiviimise käigus. Millises ulatuses nendega arvestatakse, täpsustub MP koostamise käigus ning koostöös vallavalitsusega jt planeeringu koostamise osapooltega.</p>
<p>Seisukohad:</p>	
<p>1. MP-ga kavandatu on kooskõlas Euroopa Liidu tasandil kokku lepitud energiasäästu ja ressursitõhususe põhimõtetega.</p>	<p>Teemat käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel vastavalt MP üldistusastmele ja ruumilise planeerimise põhimõtetele.</p>
<p>2. MP koostamisel väärtustatakse piirkondlikke eripärasid, sh Seto kultuuri- ja looduspärandit.</p>	<p>Teemat käsitletakse MP koostamisel ja KSH läbiviimisel vastavalt MP üldistusastmele ja ruumilise planeerimise põhimõtetele. Vajab analüüsi, milliste eripärade väärtustamine kuulub MP koosseisu ja mida saab/tuleb arvesse võtta muudes arengukavades ja strateegiates.</p>
<p>3. MP-ga nähakse ette tegevused teedevõrgu kvaliteedi parandamiseks ja laiendamiseks, sh Setomaa ühendamiseks Miikse-Luhamaa teega.</p>	<p>Käsitletakse ja analüüsitakse lähtudes MP koostamisel ja KSH läbiviimisel MP üldistusastmest ja ruumilise planeerimise põhimõtetest. See on teema, mida MV, vald ja Maanteeamet koos peavad MP koostamise käigus arutama.</p>
<p>4. MP-ga tehakse ettepanek Vastseliina-Vinski-Petseri liikumissuuna taasavamiseks – piiripunkti rajamiseks.</p>	<p>See on teema, mida MV, vald, Siseministerium, Politsei- ja Piirivalveamet, Maanteeamet jt asjassepuutuvad osapooled peavad koos arutama.</p>
<p>5. MP koostamise käigus kaalutakse kõrgepingeliinide asukohavariante.</p>	<p>Ettepanekut ei arvestata. Kõrgepingeliinide asukohavariante MP koostamise käigus kaaluma ei hakata. MP-s nähakse ette 330 kV õhuliini põhimõtteline vajadus lähtudes Elering AS-i seisukohast. Planeerimisseaduse § 29¹ kohase joonehitise planeerimise eripära ja täpsusaste seisneb selles, et nimetatud planeeringule järgneb kohe projekteerimise staadium, mis tähendab, et joonobjekti planeering tuleb koostada sisuliselt detailplaneeringu täpsusega. Sellise täpsusega trassivalik ei ole kogu maakonna planeeringu (territoriaalplaneeringu) üldistusastet arvesse võttes võimalik. Praegu on kõnealuse õhuliini kavandamine uuringu staadiumis ning pole teada, kas ja millal tehakse otsus Venemaa elektrivõrgust lahtiühendamise kohta. Kui nimetatud otsus kunagi tehakse, siis asutakse trassi asukohta valima ja alternatiive võrdlema maakonnaplaneeringut täpsustava teemaplaneeringuga. Huvi korral on võimalik tutvuda Harku-Lihula-Sindi 330/110 kV õhuliini teemaplaneeringuga (Harju, Lääne ja Pärnu maakonnaplaneeringuid täpsustav planeering) ja selle KSH-ga Elering AS-i kodulehel (http://elering.ee/harku-lihula-sindi/), et saada</p>

Arvamus KSH programmi kohta	KSH eksperdi kommentaar arvamusega arvestamise kohta
	ettekujutust, mida sellise planeeringu koostamine endast kujutab. Samuti on algatatud Kilingi-Nõmme – Riia 330 kV õhuliini teemaplaneering Pärnu ja Viljandi maakonnaplaneeringute täpsustamiseks (http://elering.ee/eesti-lati-kolmas-uhendus-uuringud-2/), mida hakatakse koostama samade põhimõtete järgi.

8. KSH LÄHTEMATERJALID

Alljärgnevalt on toodud MP KSH läbiviimisel arvestamisele kuuluvad dokumentide ja olulisemate uuringute loetelu:

- Asjakohased õigusaktid
- Lähteseisukohad maakonnaplaneeringute koostamiseks (Vabariigi Valitsuse 18.07.2013 korralduse nr 337 p 5 juurde)
- Üleriigiline planeering "Eesti 2030+" ja selle KSH
- Asjakohased riiklikud arengukavad ja strateegiad
- Kehtiv maakonnaplaneering
- Maakonna teemaplaneeringud
- Asjakohased maakonna arengukavad ja arengustrateegiad
- KOV-ide ÜP-d ja nende KSH-d
- Maakonna / piirkonna valgalade veemajanduskavad
- Kaitsealade kaitse-eeskirjad ja kaitsekorralduskavad
- Eesti Looduse infosüsteemi andmebaas EELIS
- MP koostamiseks läbi viidud uuringud ja analüüsid

Nimekiri ei ole lõplik, see täieneb ja täpsustub KSH läbiviimise käigus lähtudes vastavate teemade käsitlemisel kasutatavatest täiendavatest allikatest. Kasutatud materjalide täpsustatud loetelu esitatakse KSH aruandes.